

Badalona: ciutadania activa

*L'aposta de Convergència i Unió
per un nou model de participació ciutadana*

Badalona: ciutadania activa

L'aposta de CiU per un nou model de participació ciutadana

Una prèvia: l'aprofundiment democràtic

L'objectiu d'impulsar i aprofundir en la participació ciutadana és un objectiu que de manera generalitzada es van proposar totes les administracions a mitjans dels anys noranta.

Sovint, però, s'oblida que **l'objectiu de la participació ciutadana és només una part –i fins i tot potser no la més significativa- d'un repte polític més important: el de l'aprofundiment democràtic o, si es vol enunciar en negatiu, el de corregir els dèficits democràtics.**

En aquesta línia hi ha un assumpte pendent més important encara. Ens referim a l'elaboració d'una nova llei electoral que amb la introducció d'elements com el de les llistes obertes a nivell local o el de la territorialització de les llistes al Parlament o al Congrés, que significarien un grau molt més alt de compromís dels càrrecs electes. Uns electes que avui es deuen més als seus partits que no a la ciutadania. És aquest un assumpte pendent i el més rellevant i transformador de tots, que constitueix un dels més grans fracassos de la classe política a Catalunya i a l'Estat.

Les dades

La participació és la possibilitat de la ciutadania de ser part activa del conjunt de decisions que afecten a la gestió de la ciutat. Així s'entén i així ho remarcava el Pla de participació ciutadana que va elaborar al seu dia l'Ajuntament de Badalona.

A Badalona, l'objectiu de la participació agafa un impuls destacat en la legislatura 1999-2003, quan el govern municipal (PSC-IC) en fa bandera i esdevé un dels eixos més importants –si no el més destacat- d'aquell període.

A partir d'aquí es desenvolupa el reglament de participació ciutadana i es van constituïnt tot un seguit de consells sectorials (cultura, medi ambient...) i territorials (per districtes), a més d'un de general: el Consell de Ciutat.

Algunes dades a tenir en compte a l'hora d'emmarcar qualsevol reflexió i fer balanç són les següents:

- Badalona té 215.000 habitants, 34 barris i 8 districtes (Dte 1: 25.289 - Dte 2: 29.201 - Dte 3: 25.597 - Dte 4: 17.975 - Dte 5: 47.866 - Dte 6: 23.293 - Dte 7: 24.163 - Dte 8: 16.177).
- Hi ha 550 entitats registrades a la ciutat i 210 entitats adherides al Consell de Ciutat.
- A la reunió del Plenari del Consell del 2004, hi havia 165 persones representants de 104 entitats i 105 tècnics municipals i representants electes (la qual cosa evidencia una excessiva tutorització).
- Al Plenari del 2002, les entitats participants foren 118.

El diagnòstic: un fracàs

El balanç de tot aquest procés de participació és, a dia d'avui, molt insatisfactori.

Les manifestacions que sovintegen a la plaça de la Vila, la necessitat que moltes queixes i reclamacions veïnals arribin al Plenari municipal per ser tingudes en compte... són una mostra del mal govern que viu la nostra ciutat. I aquí la participació ciutadana se'n ressent, perquè no essent-ne la causa, es demostra que és insuficient.

A dia d'avui podem dir que el model de participació ciutadana de l'Ajuntament de Badalona és un fracàs. No ens entretindrem a analitzar-ne totes les causes, però el dia a dia confirma aquest diagnòstic: els veïns –des d'Artigues fins al Manresà, de la Pau fins al Centre-, els comerciants de la ciutat, els representants de la comunitat educativa, els músics locals, les entitats de lleure, treballadors de correus... han manifestat els darrers mesos les seves queixes per la manca de diàleg amb el govern municipal, per la seva insensibilitat o per la seva paràlisi. Un govern municipal que no fa cap esforç per mirar de consensuar actuacions que afecten aquests veïns. I no cal dir que els habitants no censats o els usuaris de la ciutat no empadronats ni tan sols són tinguts en compte.

Al govern municipal de la nostra ciutat hi ha acomodament, hi ha ineficàcia, hi ha manca de lideratge i de projecte de ciutat... mancances que afecten la participació ciutadana. Cada vegada sembla créixer més la sensació del risc de ruptura entre el govern municipal i el teixit associatiu de la ciutat.

La llunyania entre l'administració, la seva direcció política i el teixit associatiu de la ciutat ha anat *in crescendo* en els darrers temps.

Desconfiança i desmobilització

La creació d'organismes de caràcter participatiu no ha donat el resultat desitjable, probablement perquè foren creats amb objectius instrumentals.

Així, el Consell de Ciutat, reunit en molt poques ocasions, s'ha acabat convertint en un organisme on presentar "solemnement" les propostes més significatives del govern, sense marge per a la discussió, posant en un pla secundari el debat i l'intercanvi d'idees profund per al qual s'havia creat aquest organisme. El mateix passa amb els consells de districte, que el govern municipal no utilitza per a les decisions de caràcter territorial.

Igualment, la política de fomentar la relació amb el teixit associatiu en la subvenció ha creat unes sinèrgies negatives, que han situat massa el contacte entre associacions i administració en l'àmbit econòmic. La poca transparència de les mateixes subvencions o dels objectius a què responen constitueix un dèficit democràtic que és un llast per a una autèntica participació i diàleg social.

El model de ciutat que es promou des de la política de subvencions socialista i des de les seves rutines de participació sembla respondre més a la voluntat de tenir controlada la societat civil més que no pas alliberar-la i promoure les seves capacitats.

Tenim, doncs, un Ajuntament que controla més que no allibera, que renya més que no pas felicita. Un ajuntament excessivament burocratitzat i lent, amb una maquinària que sembla del segle XIX, incapaç de resoldre els reptes quotidians del segle XXI. I amb això correm el risc d'instal·lar la ciutadania en el cansament i la desconfiança, de desmobilitzar. Aleshores la ciutat perdria la seva capacitat creadora i emprenedora.

La voluntat política d'aquest govern sembla més el d'anestesià la ciutat que no pas donar-li vitamines. Una ciutat immòbil, quieta, adormida és el seu model.

En 25 anys de govern socialista a la ciutat, més enllà dels dèficits estructurals – que teníem i tenim com en d'altres ciutats-... més enllà d'excuses com els problemes de finançament municipal –compartits també amb tots els altres ajuntaments-... més enllà de tot això, es constata encara un altre gran fracàs. Quin? Doncs que un repte que depenia única i exclusivament del municipi: el d'unir socialment i culturalment la ciutat encara resta pendent. Avui tenim una ciutat encara segmentada, en què sectors i territoris de la mateixa es desconeixen els uns els altres... I sembla que l'Ajuntament, en comptes de posar en contacte uns i altres i propiciar-ne el mutu coneixement i, per tant, la capacitat de treballar junts i aprofitar millor les energies, s'hagi acomodat en la rendibilitat política a curt termini que pot suposar tenir segmentada la ciutat i separats els seus agents socials més actius.

Els reptes d'una autèntica participació ciutadana i d'un autèntic diàleg social, són reptes no assumits per aquest govern municipal.

En termes de participació, aquest govern només s'ha plantejat un repte parcial: el de la participació de la ciutadania organitzada i associada. Ni tan sols en aquest camp ha reeixit: s'ha perdut en un excés de reglamentació i oficialisme.

Si mirem les dades anteriors veiem que només 104 entitats de més de 500 que hi ha a la ciutat varen participar en el Consell de Ciutat del 2004. Veiem que alguna cosa no rutlla. En canvi, el govern de Maite Arqué utilitza la simple celebració de les reunions d'aquest organisme per creure's legitimat a parlar en nom de la participació. Això no funciona.

Propostes i reflexions obertes al voltant de la participació ciutadana a la ciutat de Badalona

Canviar el plantejament general

Si ens volem prendre seriosament l'assumpte de la participació ciutadana, i Convergència i Unió ho vol, cal canviar de l'enfocament parcial actual a un de general de ciutat. És a dir, passar de limitar la participació a una part de la societat civil organitzada en uns òrgans concrets a intentar establir el màxim de garanties per tal que els ciutadans de Badalona puguin trobar el màxim de mecanismes per participar i fer sentir la seva veu en la gestió dels assumptes comuns.

I això vol dir alguna cosa més que consells de participació, Vol dir informació, vol dir una millor administració, vol dir descentralització, vol dir noves tecnologies... Però en última instància vol dir proposar-se establir el màxim de garanties per a la participació a tots els nivells.

Cert que el ciutadà també té el dret a no participar, o a fer-ho només cada quatre anys en les eleccions i que aquesta és ja de per si una garantia que cap altre mecanisme pot suplantar. Cal evitar el risc demagògic d'intentar atorgar-se una major legitimitat o representativitat social que la que atorguen les urnes. El programa de govern és aquell que el partit que governi a la ciutat ha validat a les urnes i no pot ser substituït per cap altre. Pot això sí, replantejar-se'n algun aspecte parcial o se'n pot matisar el com i el quan, en funció de la participació ciutadana, si és amb garanties.

Es tracta, doncs, de dibuixar l'horitzó de garantir que tots els ciutadans en igualtat podran exercir el seu dret a la participació, el dret a ser escoltats i atesos –si ho desitgen- i no acomodar-se en uns òrgans, els actuals, insuficients per representar el conjunt de la ciutat.

Cal, doncs, aprofundir en la gestió compartida –no intervencionista- de projectes i iniciatives socials, esportives, culturals, etc. Cal obrir un nou model de participació ciutadana que aposti pel diàleg continu, per potenciar els mecanismes de consulta i informació sobre els principals assumptes de la vida pública de Badalona.

El disseny d'infraestructures concretes (places, carrers, equipaments, etc.) així com el disseny i, si s'escau, la gestió de serveis públics, podrien millorar amb la participació dels veïns i del teixit social de la nostra ciutat. Aquest disseny i gestió compartides –amb el lògic lideratge de l'Ajuntament- ha de servir per implicar més les persones en el present i el futur de la ciutat.

Cal millorar la representativitat i la participació directa, millorar la capacitat real de la ciutadania d'influir en les polítiques públiques municipals, donar garanties (i donar comptes) que les recomanacions que es facin tindran un seguiment siguin o no finalment acceptades i cal comprometre tot l'equip de govern i administratiu en aquests reptes.

Cal, doncs, que l'Ajuntament es cregui, defensi i treballi la participació ciutadana entesa com a gestió compartida i transparent. En aquest sentit, per exemple, seria convenient potenciar la figura del Defensor de la Ciutadania, des de la creença sincera en la seva funció. Avui, a l'Ajuntament de Badalona no es valora suficientment el paper d'aquesta figura institucional. La prova és la recent queixa del propi Defensor davant la Comissió de Govern respecte la manca de resposta de determinades àrees de l'administració als seus requeriments.

És possible anar més enllà d'on som ara, amb l'objectiu que la participació sigui representativa del conjunt de interessos i demandes presents a la població i que l'Ajuntament té l'oïda, l'olfacte, la vista i el tacte necessaris per escoltar, veure i interpretar àgilment la realitat del municipi.

Capacitar la societat civil

Un dels objectius de Convergència i Unió és el de capacitar al màxim la societat civil. **Això vol dir facilitar i promoure l'autoorganització de col·lectius de ciutadans amb interessos i problemàtiques compartides, així com reforçar des de la confiança i el diàleg permanents les entitats i organitzacions ciutadanes que ja hi ha avui a la nostra ciutat.**

En aquest sentit és evident la insuficiència dels Consells de Participació de la ciutat, que obeeixen més a l'organigrama administratiu municipal que no pas a la realitat de la ciutat. Cal doncs, flexibilitzar-ho.

Per poder impulsar la participació cal tenir un associacionisme fort i estructurat, quantitativament i qualitativa. I les polítiques actuals de suport i potenciació a les entitats no són les correctes.

Algunes mesures serien:

- **Oferir cursos a la xarxa associativa perquè millori la seva autogestió,** amb l'objectiu que pugui dedicar el major nombre d'energies al seu objectiu social i agiliti els aspectes de funcionament: gestió més eficaç de l'entitat i dels serveis que presta.
- **Interrelacionar les entitats i associacions amb interessos compartits. Fer xarxa de ciutadans i d'entitats.** L'Administració té el privilegi, si sap dialogar, de conèixer les inquietuds, les capacitats, els talents de les persones implicades en la societat civil. Seria una irresponsabilitat no donar-los a conèixer mútuament. L'Ajuntament pot saber si un en un grup de Llefia i en un altre de Casagemes hi ha persones amb interessos comuns o entitats que comparteixen algun dels seus objectius. En aquest cas és el seu deure posar-los en contacte. Es tracta de fer de pont de la societat civil. Trencar, doncs, la bilateralitat que regna en la relació de les entitats amb l'administració i promoure la multilateralitat.

- **Revisar els mecanismes i els processos d'inscripció al registre municipal d'entitats i facilitar-lo al màxim.** A l'altra cara de la moneda d'aquesta actuació ha d'haver-hi òbviament, el de tenir un seguiment acurat de la vida de les entitats (i això podria ser una feina dels districtes), sobretot en els casos en què gestiona serveis públics.
- **Replantejar la política de subvencions, convenis i concertacions amb les entitats.** Una nova política de subvencions ha de ser clara, transparent i, sobretot, imparcial. No han de ser sistemàtiques, sinó per objectius i projectes. I tenir en compte tant la repercussió social com la representativitat. Si els criteris són clars i la informació és transparent, tothom pot entendre que rebi igual subvenció una entitat amb només 15 associats però amb una gran eficàcia en la gestió de programes d'inserció social, que una amb 50 persones però els únics destinataris de l'acció de la qual siguin els mateixos socis.
- **Buscar fórmules per al reconeixement com a interlocutors i per a facilitar-ne l'autoorganització –sense intervencionismes- de grups de veïns amb objectius molt concrets i limitats en el temps.** En podríem dir *associació temporal*.
- **Establir fórmules per a la participació personalitzada en els Consells de Ciutat, Sectorials o Territorials.** Un exemple: sense “representar” cap entitat, és evident que la participació de professionals de la cultura: actors, editors, un artista plàstic... en el Consell de Cultura podria ser oportuna i no significaria cap problema per a la resta d'entitats membres.
- **Revisar a fons el funcionament dels diversos Consells, que avui pateixen d'un excés de reglamentació i de poca flexibilitat.** Revisar i canviar els sistemes de les reunions del Consell de Ciutat, massa dirigides per “professionals de la reunió” i poc espontànies.
- **Un altre espai de participació a revisar seria el de les intervencions públiques als Plens amb l'objectiu de reforçar-ho.** En aquest sentit caldria estudiar la possibilitat de separar aquest punt de l'ordre del dia dels plens ordinaris i, en contrapartida, establir un nombre determinat de Plens municipals anuals, els únics punts de l'ordre del dia dels quals serien exclusivament els que proposen els veïns.
- **Promoure centres de recursos per a entitats cogestionats entre l'ajuntament i les entitats,** que oferissin assessorament, formació, recursos i material compartits, documentació, espais de comunicació i expressió, programari informàtic....

Es tracta de mesures adreçades a establir un alt nivell de confiança entre les associacions i l'ajuntament, amb una relació transparent i multilateral i on l'intercanvi d'informació i coneixement haurien de ser una constant.

Informació i descentralització

Poc democràtica serà la participació si la informació no ho és. La informació és bàsica per al coneixement i l'intercanvi positiu entre agents socials de la ciutat. Per participar cal conèixer. Conèixer com i quan, conèixer el què i el qui. La capacitat d'un grup d'amics que a cada sobretaula parlen d'aspectes de la ciutat que els preocupen difícilment es traduirà en una acció real si no coneixen millor la ciutat, si no saben de l'existència d'entitats a través de les quals canalitzar-ho. I en aquest terreny, en el de fer circular millor la informació ciutadana hi ha un repte. El canvi d'un model bilateral a un de multilateral del qual parlàvem referit a la relació entre entitats, també val per al conjunt de ciutadans.

La informació que es transmet a través dels mitjans públics locals de comunicació és avui massa oficialista i massa poc ciutadana. Si féssim un estudi és molt probable que la ràtio d'informació referida a declaracions i accions dels àmbits de govern municipal –i fins i tot dels partits polítics en general- seria molt més gran que no la que informa de les accions i l'activitat de la societat civil. Canviant això i donant a conèixer la societat civil i donant-li protagonisme en la informació, estímularem la participació.

Aquesta mancança qualitativa i aquesta desproporció en la informació, és una mostra d'una política municipal que intenta girar d'esquena uns barris de la ciutat d'uns altres, que no en promou el mutu coneixement, sinó que en promou l'aïllament. I aquesta és una dinàmica que també cal canviar.

En aquest sentit, pel que fa a la revista municipal Bétulo cal cercar fórmules per a un nou model de revista, amb un consell de redacció integrat també per professionals externs i obrint-la a persones i entitats de la ciutat, perquè hi tinguin veu pròpia

Hi ha, però iniciatives positives que convé explotar, com ara la participació en el portal d'internet plurimunicipal *Consensus*, que ha esdevingut un canal de comunicació interessant entre l'administració i la ciutadania. A l'altra cara de la moneda, s'ha de destacar la deficient web municipal de l'Ajuntament, tant pel que fa al disseny i continguts com a la seva utilitat com a eina de gestió administrativa per als ciutadans.

Tant en el terreny de la informació, com en el de gestió de la participació, com en el terreny –no ho oblidem- del repte global que és l'aprofundiment democràtic, l'organització en districtes de la ciutat també pot jugar-hi un paper que fins ara no ha exercit.

Algunes propostes serien:

- **Les regidories de districte no només haurien de servir per resoldre els assumptes de proximitat sinó també com a punt d'informació de tota la ciutat.** Així per exemple, cal ser molt ambiciosos: una ciutat com la nostra s'hauria d'associar amb d'altres ciutats importants per desenvolupar conjuntament amb elles un programari que fes possible que des d'un servidor a cada districte és pogués accedir a tota la informació urbanística, censal, cadastral de la qual volgués disposar qualsevol ciutadà al moment. I a molta més informació, és clar.

- Així mateix, cal partir de la idea que **hi ha d'haver més pes polític per al territori**, estudiant la conveniència de reformular la seva organització administrativa actual, en detriment d'àrees gestores amb poc pes polític.
- Pel que fa a la participació, caldria dur a terme una **descentralització autèntica per treballar des de la proximitat i apropar-se al ciutadà**. En aquest cas es tractaria de promoure una reorganització administrativa i de funcionament municipal que corregís la desmesurada desproporció que hi ha entre l'autoritat dels qui representen l'organització sectorial de la ciutat envers la territorial. Això, a més de l'impacte organitzatiu intern, es traduiria de ben segur amb una ampliació de les possibilitats de participació ciutadana.
- Cal també **incrementar el nombre de serveis, i millorar la coordinació dels serveis que es presten des dels territoris**, però cal, per sobre de tot, plantejar-se una major territorialització de l'organització municipal, per tal de donar un millor servei des de la proximitat.
- **La descentralització, però, també hauria de ser, a més d'administrativa, política**, donant més atribucions i capacitant uns regidors de districte que a dia d'avui són més transmissors dels problemes dels seus barris –si fessin bé la seva feina- que no governants amb capacitat d'acció. Reforçar, en definitiva, la capacitat política i de gestió de les regidories de districte. Per començar, caldria respectar que el regidor de districte fos sempre el de la força política més votada, així com explorar la possibilitat que els regidors de districte fossin els tinentes d'alcalde.

La bona gestió

En última instància, però, **sense una bona administració no és possible donar aquella “garantia” democràtica de que parlàvem al principi**.

Així, caldria implicar i capacitar tot el funcionariat en la idea de la participació, en el treball en xarxa, en la confiança en el ciutadà. Volem una administració compartida, i a tots els nivells, tant de la informació com del coneixement.

El repte d'una administració que faciliti el diàleg i la participació, implica promoure una cultura administrativa que reforci aquests eixos. Una cultura administrativa que promogui la complicitat i la confiança... I per fer això calen tant un discurs públic en aquest sentit com accions petites i concretes entre els administradors: qualsevol informació i qualsevol demanda ciutadana hauria de trobar la seva resposta gràcies al treball en xarxa. Però avui, malgrat els esforços que hi pugui posar un funcionari voluntariós en la seva atenció al públic, és la mateixa estructura en compartiments estancs de l'administració local, i aquella desconfiança de la qual parlàvem que ho impossibiliten.

L'objectiu? Ben senzill: una administració dialogant i participativa vol dir que quan un ciutadà o una ciutadana presenten en qualsevol oficina municipal una instància, la sol·licitud d'una llicència, un certificat d'empadronament o, senzillament, demani com informar-se o participar... tota la tecnologia –que vol dir informació- i tots els recursos administratius estiguin organitzats al servei de la immediata resolució d'aquestes demandes.

La comunicació interna és en aquest terreny bàsica: la manca de mecanismes de comunicació interns i una pèssima organització fan avui difícil –per no dir gairebé impossible- promoure una nova cultura organitzativa i de la informació, necessària per un servei òptim.

Els de la participació, el diàleg, la confiança i la complicitat no són els reptes d'un sol àmbit municipal sinó que són les bases d'una cultura i una manera de fer les coses que ha d'estendre's per tota l'administració.

Propostes:

- Més enllà de l'exposició pública, **establir mecanismes d'informació directa als veïns dels plans, projectes i activitats municipals** (des de convocatòries de subvencions fins a requalificacions o canvis d'usos...)
- **Reformar i modernitzar l'estructura informàtica municipal amb els criteris d'una major eficàcia, d'una major disponibilitat i intercanvi de la informació al si de l'administració**, però, sobretot, amb un repte que ho enfoqui: atendre amb la màxima eficàcia i eficiència qualsevol sol·licitud d'informació ciutadana.
- **Crear una base de dades compartida** on s'hi reculli qualsevol relació de qualsevol ciutadà amb l'administració, amb el seguiment i la resolució de tots els casos.
- **Transformar les estructures municipals, els procediments, els hàbits i les actituds de tota l'organització: i fer-ho al servei de la ciutadania.** Cal passar d'una administració reactiva, és a dir, que actua després dels esdeveniments o les demandes, a una administració àgil, dinàmica i eficient que per coneixement, per capacitat de diàleg, sap interpretar a cada moment i fins i tot amb anticipació, els reptes i les demandes ciutadanes.

La neteja dels carrers, la construcció d'equipaments i el seu manteniment... els problemes d'enllumenat, els usos dels espais públics... són esdeveniments que marquen la relació de l'ajuntament amb els ciutadans i que es poden, si hi ha voluntat política, enfocar des de la participació, com a mínim en el nivell més bàsic que és el d'escoltar i donar resposta a la gent.

Voluntat política

En definitiva: el bon govern, una descentralització real i una bona política d'informació són els ingredients que han de reforçar la nova política de participació ciutadana que proposa Convergència i Unió i que es fonamenta en la capacitat de la societat civil, el diàleg constant, la confiança en les persones i la transparència administrativa.

Avui el govern de la nostra ciutat sembla posar la idea de participació ciutadana més al seu servei que no al servei de les persones de Badalona. I això s'hauria d'invertir. Però en les files dels qui governen Badalona no es percep la mínima voluntat política de canviar aquesta dinàmica.

No és el cas de Convergència i Unió, que amb aquest document obert convida tothom a dir-hi la seva.

Badalona, novembre de 2005